
O NOUĂ AȘEZARE DIN EPOCA BRONZULUI APARTINÂND GRUPULUI CULTURAL BALTA-SĂRATĂ DESCOPERITĂ LA COȘTEIU (JUD. TIMIȘ) II

Răzvan Pinca, Petru Rogozea

Cuvinte cheie: Banat, Coșteiu, epoca bronzului, grup cultural Balta Sărată

Keywords: Banat, Coșteiu, bronze age, Balta Sărată cultural group

Cercetările arheologice în așezarea de epoca bronzului aparținând grupului cultural Balta-Sărată de la Coșteiu¹ au început în toamna anului 2004 și s-au concretizat prin trasarea unei secțiuni (S1) cu dimensiunea de 1/30 m orientată est-vest și poziționată la marginea de sud-est a terasei în apropierea canalului Eruga. Pe terasă au fost făcute intervenții minore contemporane concretizate prin săparea unor rigole pentru scurgerea apei.

Nefiind o zonă intens locuită de-a lungul timpului, succesiunea stratigrafică se prezintă sub forma a trei nivele bine conturate (fig. 1). Nivelul vegetal are o grosime ce oscilează între 10 cm la marginea estică a terasei unde terenul începe să coboare ușor în pantă, și de 40 cm în zonele în care activitatea umană contemporană a produs mici modificări ale terenului. În nivelul vegetal pe toată lungimea secțiunii au apărut fragmente ceramice ce se încadrează în perioada secolelor al XVIII-lea și până în secolul al XX-lea. Al doilea nivel format din pământ de culoare negricioasă are o grosime ce variază între 12 și 90 cm și are în componență fragmente ceramice preistorice, relativ puține, și din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea mai numeroase, cărbune, fragmente de cărămidă, piatră, oase de animale și zgură de fier. Se observă clar că așezarea preistorică este suprapusă parțial de o așezare târzie ce se întinde pe perioada secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea². Stratul de cultură cu materiale din

---

¹ Așezarea inedită a fost identificată în vara anului 2004, vezi R. Pinca, P. Rogozea, *O nouă așezare din epoca bronzului aparținând grupului cultural Balta-Sărată descoperită la Coșteiu (jud. Timiș) I*, în An.B., Arheologie-Istorie, S.N., XII-XIII, 2004-2005, p. 619-632. La cercetările arheologice a participat și Lovas A. căruia îi mulțumim pe această cale pentru întregul sprijin acordat.

² R. Pinca, P. Rogozea, *op. cit.*, p. 620

epoca bronzului este relativ uniform cu grosimea cuprinsă între 40 și 80 cm, și are în componența lui fragmente ceramice preistorice, piatră cu urme de prelucrare și neprelucrată, oase de animale, mici fragmente de oase umane incinerate(?), urme relativ puține de chirpici și cărbune. În secțiune au mai putut fi observate trei gropi, două de mici dimensiuni și suprapuse săpate în epoca modernă iar cea de-a treia de mari dimensiuni, un bordei, situată în partea de est a secțiunii și care datează din epoca bronzului. Materialele provenite din primele două gropi menționate mai sus sunt de factură modernă: fragmente ceramice, fragmente de cărămidă, piatră și cărbune iar în cea de-a treia materialul recoltat și mult mai numeros este exclusiv preistoric.

Materialul arheologic constă în majoritate din ceramică bine arsă, unele dintre materiale prezintă și urme de ardere secundară, având ca degresant nisip cu bobul mic și mijlociu, chiar și pietriș de mici dimensiuni, cea mai frecventă categorie fiind cea a ceramicii semifine cu pastă uniformă, netezită pe ambele fețe și care se încadrează în fazele a doua și a treia ale grupului cultural Balta-Sărată³. În faza a doua se observă cristalizarea repertoriului tipologic specific ceramicii acestui grup⁴ care va ajunge la apogeu în etapa ulterioară, faza a treia, în care predomină elementele incizate și canelurile⁵. Decorul unora dintre vase este destul de complex, aici întâlnindu-se mai multe tehnici și motive decorative pe același vas. Fiind principala manifestare culturală a Bronzului mijlociu și târziu din nord-estul Banatului românesc⁶, repertoriul formelor ceramice se caracterizează prin tipuri de vase cu dimensiuni diferite, de culoare neagră, brună, brun – cărămizie și roșiatică, reprezentat prin străchini (pl. I/1,2,3; pl. II/1,2; pl. III/1; pl. IV/1,2; pl. V; pl. XIII/2; pl. XIV/5; pl. XV/6), castroane (pl. III/2,3,4; pl. VI/1,2,3; pl. VII/1,2,3; pl. VIII/3; pl. X/2; pl. XI/1,2; pl. XII/2; pl. XV/1,2,3), cești (pl. VIII/2; pl. XII/1,3,4; pl. XIII/1; pl. XIV/1,2,3,4,6,7; pl. XV/5), vase de mari dimensiuni (pl. VIII/1; pl. IX/1; pl. IX/2; pl. X/1), vase mici cu pereții drepți (pl. XII/5; pl. XV/4), boluri (pl. XVI/1,3), un strecurător (pl. XVI/5) și un fragment dintr-un idol antropomorf (pl. XVI/4) ornamentat cu cercuri imprimate ca la Sacu și

³ R. Petrovsky, M. Gumă, *Un nou grup cultural al epocii bronzului în sud-vestul României – Descoperirile de tip Balta-Sărată*, în StComC, III, 1979, p. 50-110; Gh. Lazarovici, C. Săcărin, *Epoca bronzului în „Clisura Dunării”*, în Banatica, V, 1979, p. 71-105; M. Gumă, *Epoca bronzului în Banat*, Timișoara, 1997

⁴ M. Gumă, *op. cit.*, p. 50

⁵ *Ibidem*, p. 54

⁶ *Ibidem*, p. 49

Ciuta (jud. Caraș-Severin)⁷. De asemenea din săpătură a mai fost recuperat un fragment de jasp roșu cu urme de prelucrare (pl. XVI/2).

Din punct de vedere al ornamentării, motivele decorative caracteristice grupului cultural Balta-Sărată întâlnite aici se prezintă în majoritate sub forma inciziilor realizate cu un obiect cu vârf ascuțit ce sunt grupate câte două sau trei dispuse vertical sau oblic, incizii simple (pl. IV/1), incizii dispuse oblic și în ghirlandă (pl. I/1,2,3; pl. II/1,2; pl. III/1,2; pl. IV/2; pl. V, pl. XIII/2, pl. XV/5), incizii dispuse orizontal (pl. III/4, pl. XV/6), incizii și împunsături succesive în canal „*Stichkannaltechnik*” (pl. VI/1, pl. VII/1), incizii realizate vertical și cu pieptenul (pl. XIV/2,4; pl. VIII/2), incizii sub formă de spirală (pl. XV/1) și perforații (pl. XVI/5). Celelalte forme de ornamentare sunt mai puțin numeroase și se prezintă sub forma canelurilor dispuse în ghirlandă, oblic și orizontal pe corpul vasului (pl. III/3; pl. VII/2; pl. XIV/5,6), a brâului alveolat (pl. VIII/1,3; pl. X/1,2), a proeminențelor conice (pl. I/1,2,3; pl. II/1,2; pl. V) și a ornamentelor în relief (pl. VI/2,3; pl. IX/1,2; pl. XII/5; pl. XV/3,4). Față de tipologia ornamentelor publicate în prima parte a cercetărilor arheologice de la Coșteiu⁸, a apărut și un fragment ceramic de la o strecurătoare cu perforații (pl. XVI/5).

Cercetările prezente și viitoare în așezarea de Epoca Bronzului aparținând grupului cultural Balta-Sărată de la Coșteiu contribuie la mai buna cunoaștere a aspectelor legate de prezența purtătorilor acestui grup cultural în golful de câmpie al Lugoșului, iar prin multitudinea și diversitatea materialului descoperit este posibil ca aici să se afle una dintre cele mai importante așezări de acest gen din zonă.

---

⁷P. Rogozea, *Thraco-Dacica*, XIII, 1-2, 1992, p.49-51, pl.1

⁸R. Pinca, P. Rogozea, *op. cit.*, p. 632, pl. XVII

A NEW BRONZE AGE SETTLEMENT OF BALTA SĂRATĂ TYPE FROM COȘTEIU (TIMIȘ COUNTY)

Summary

In the autumn of 2004 we started archeological research in the Bronze Age settlement from Coșteiu (Timiș County) a site located close to the railway station, known as “Islaz” area. These research referred to a section 1/30m sized. The results of the research discovered three levels of dwelling: on the first were discovered ceramic fragments from XVIII-XX centuries, the second contains ceramic fragments from XVIII-XIX centuries and prehistorical too, the third contains only prehistorical ceramic fragments and also a piece from an antropomorphical idol and a red jaspered piece.

The ceramics had been ascribed to the Balta Sărată cultural group of the Middle and Late Bronze Age, phase II-III. The fragments come from bowl, pots, jugs, cups, etc. Ornamentation of the ceramics consists in stamped, incised and in relief decoration.

LIST OF FIGURES AND PLATE

Fig. 1 – Coșteiu “Islaz” point, S1/2004 profile kerf.

Pl. I – XVI – Ceramic sherds from Coșteiu „Islaz” belonging to the cultural group Balta-Sărată

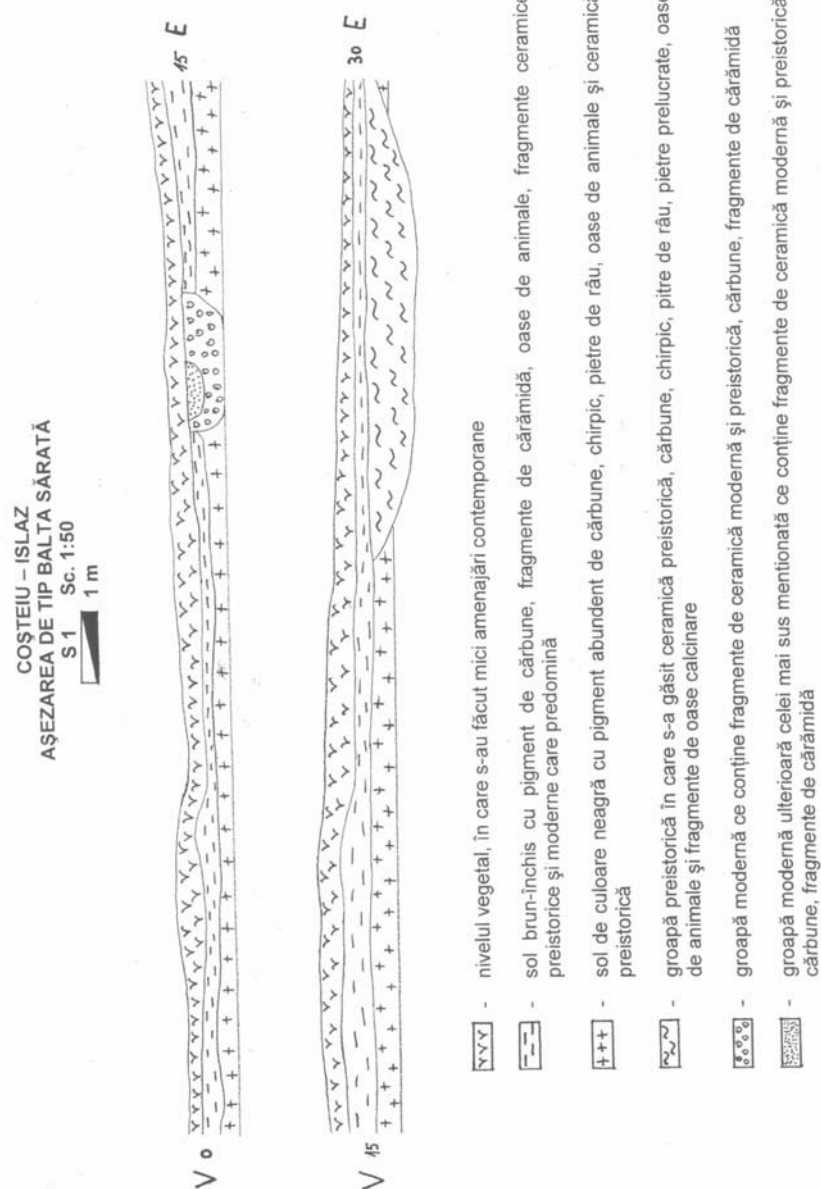
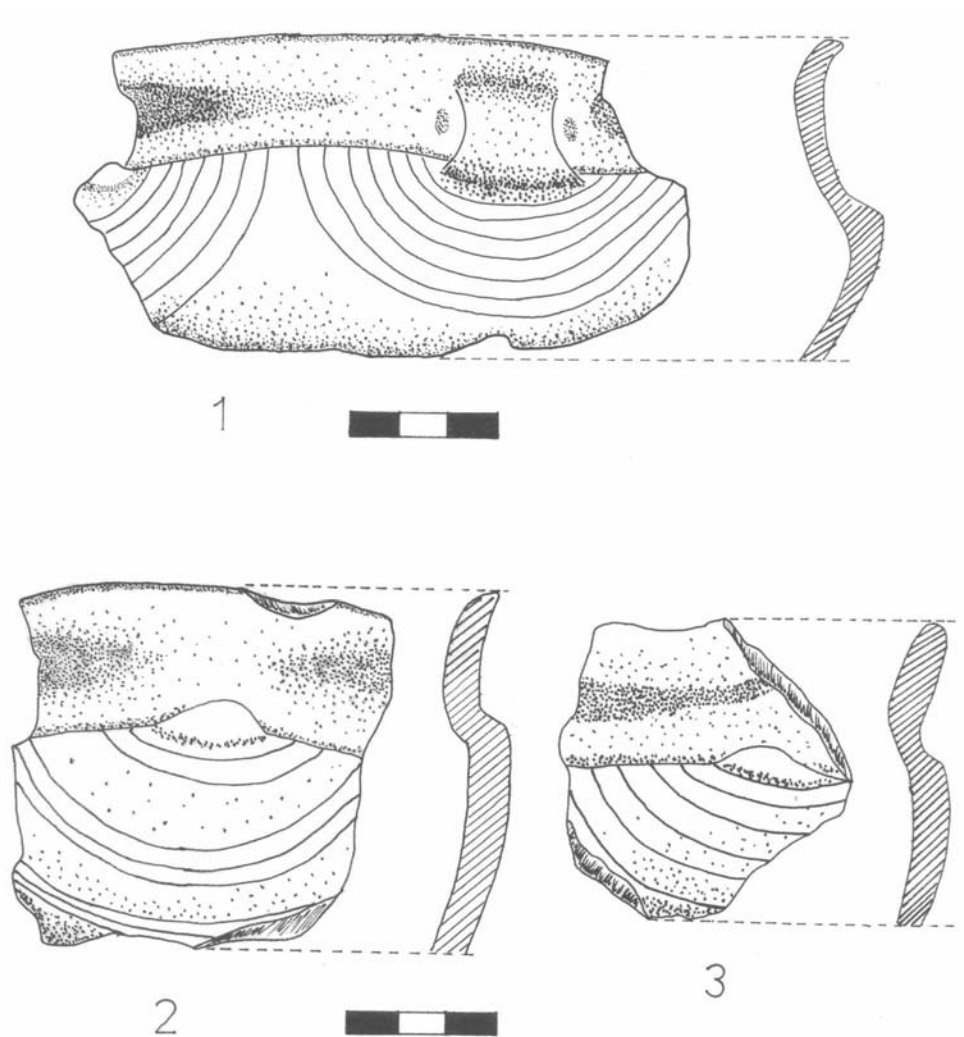
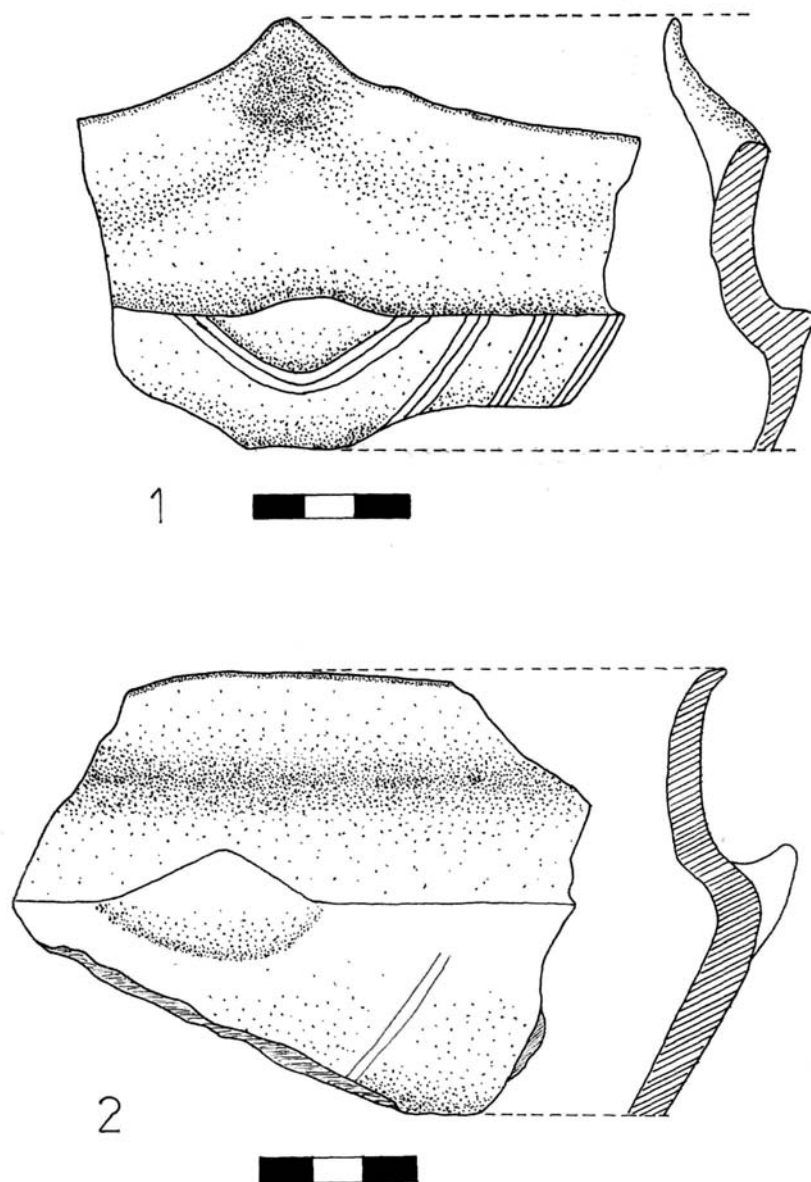

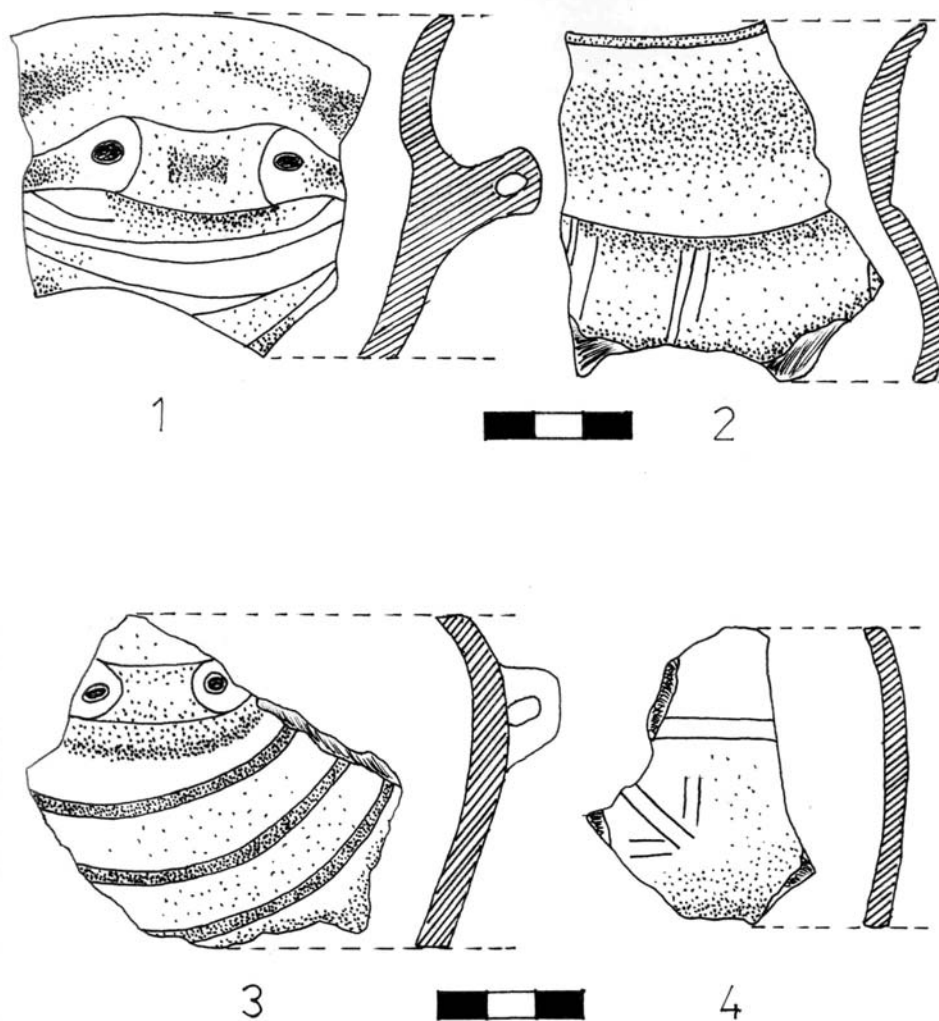
Fig. 1. Coșteiu - "Islaz". Profilul secțiunii S₁.

Pl. I. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

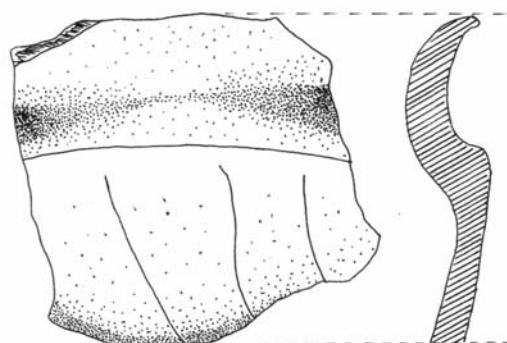

Pl. II. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

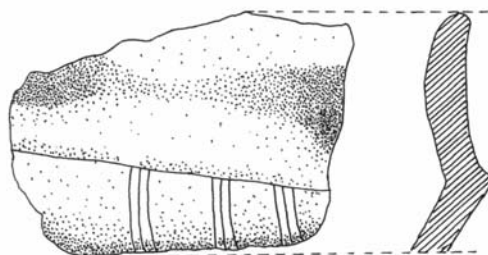

Pl. III. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

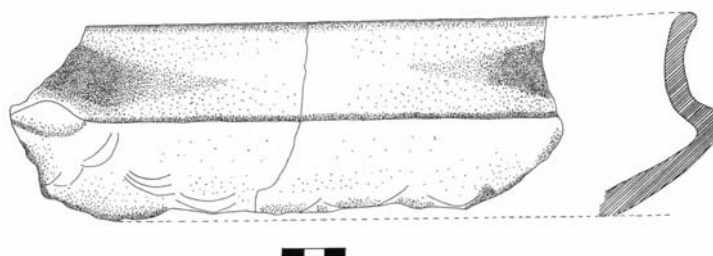

1

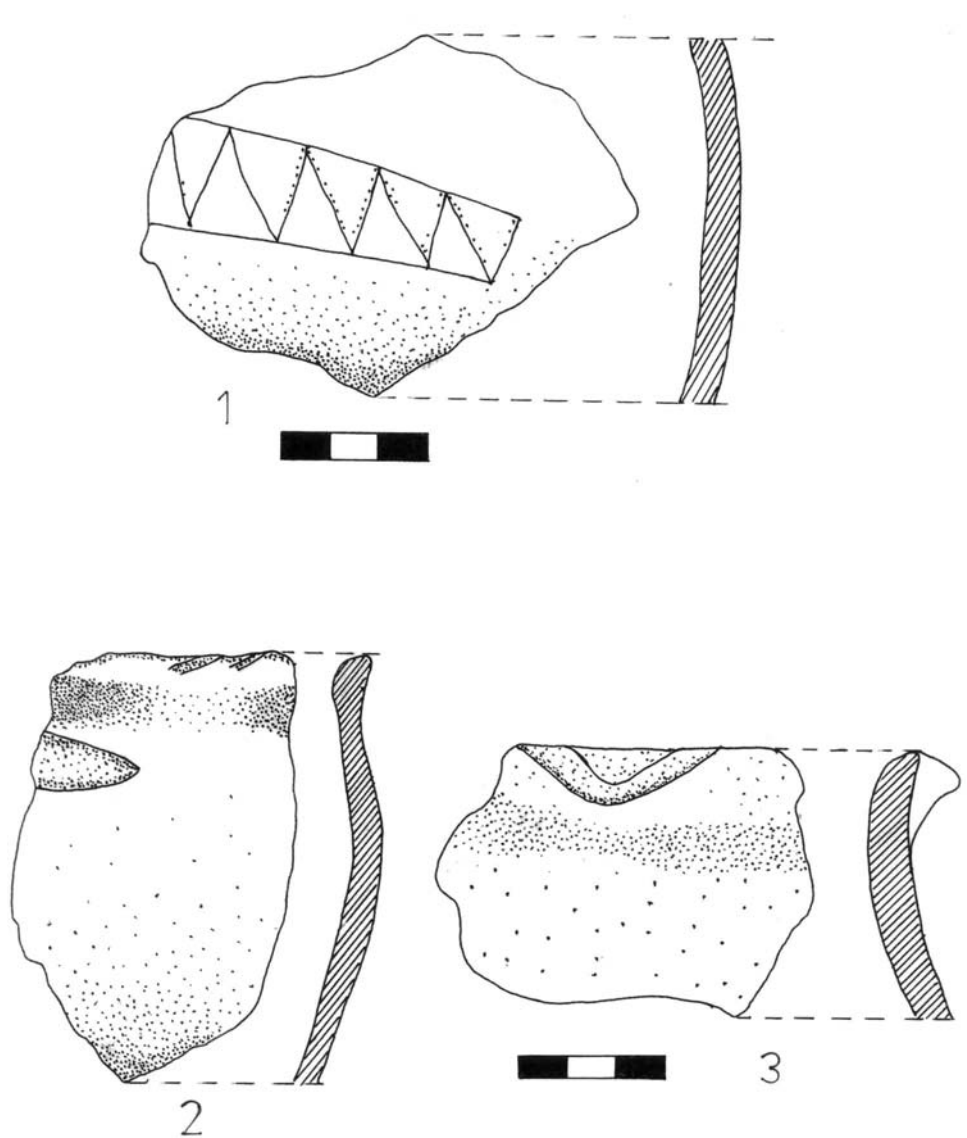

2

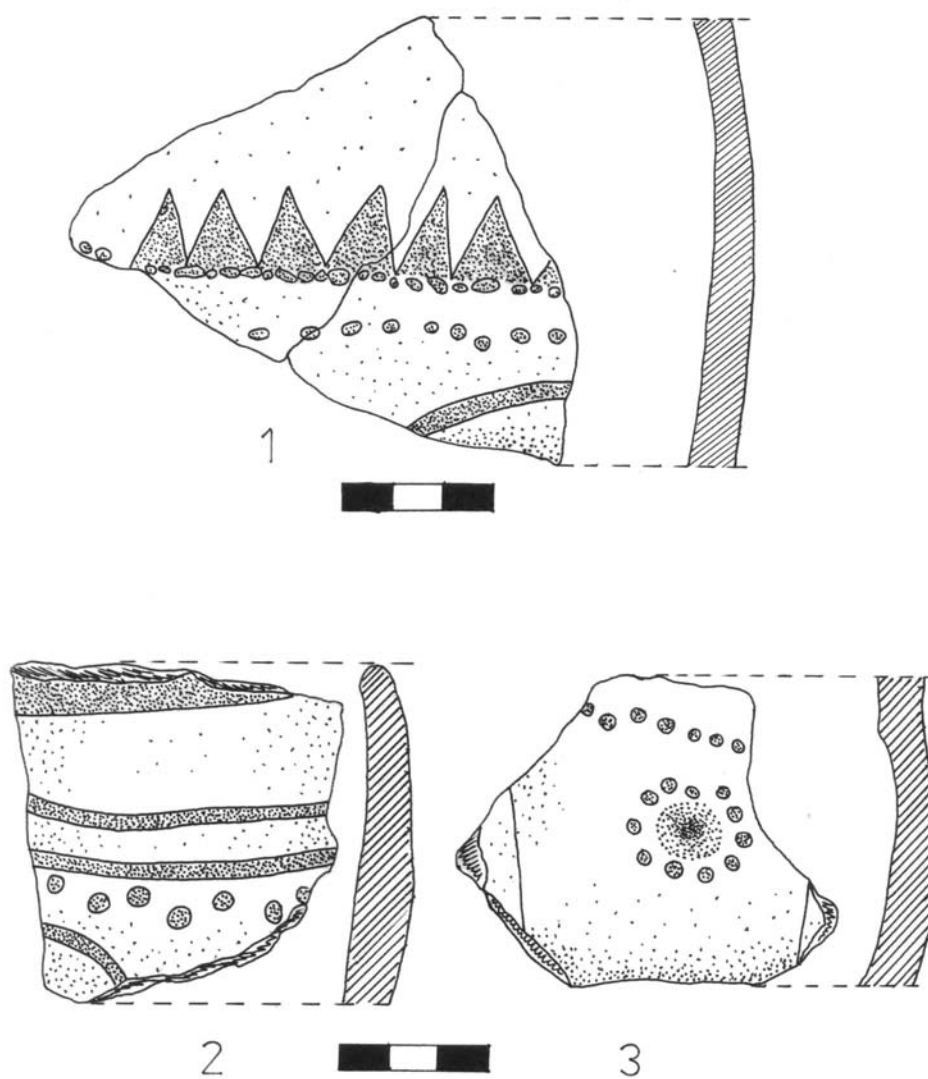
Pl. IV. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

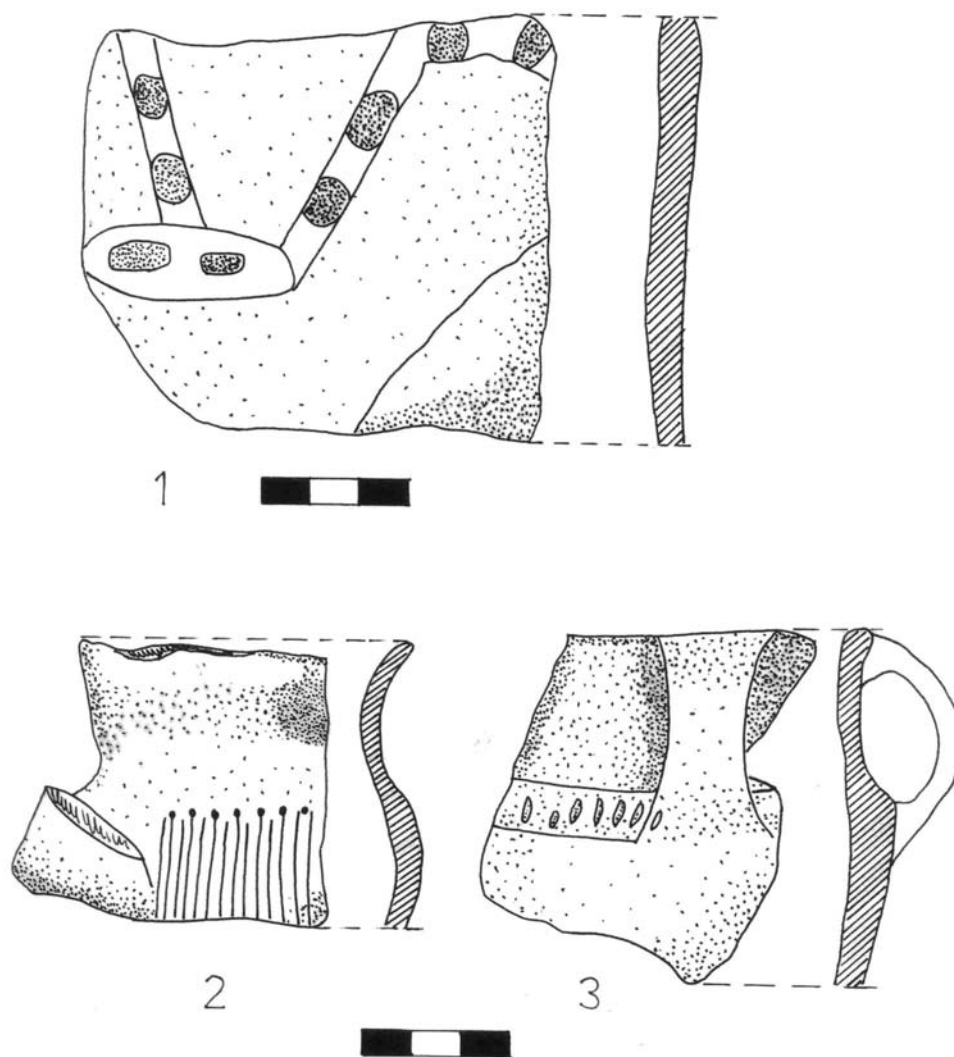
Pl. V. Fragment ceramic de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

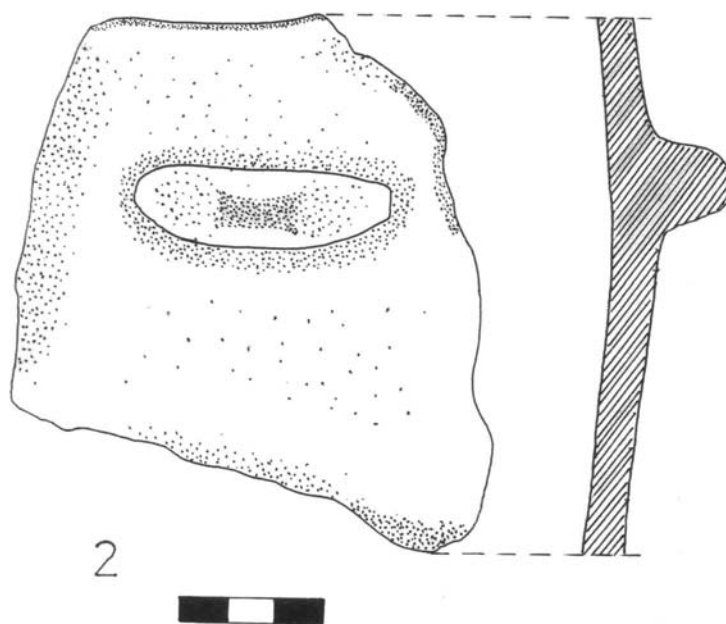
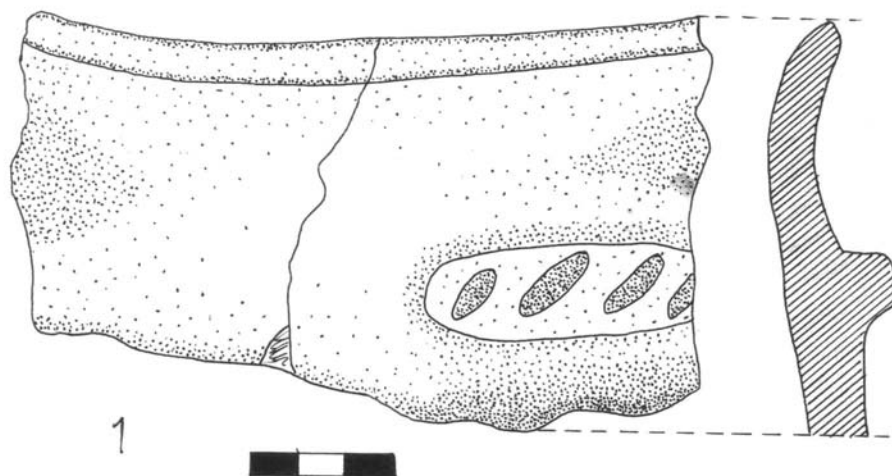
Pl. VI. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

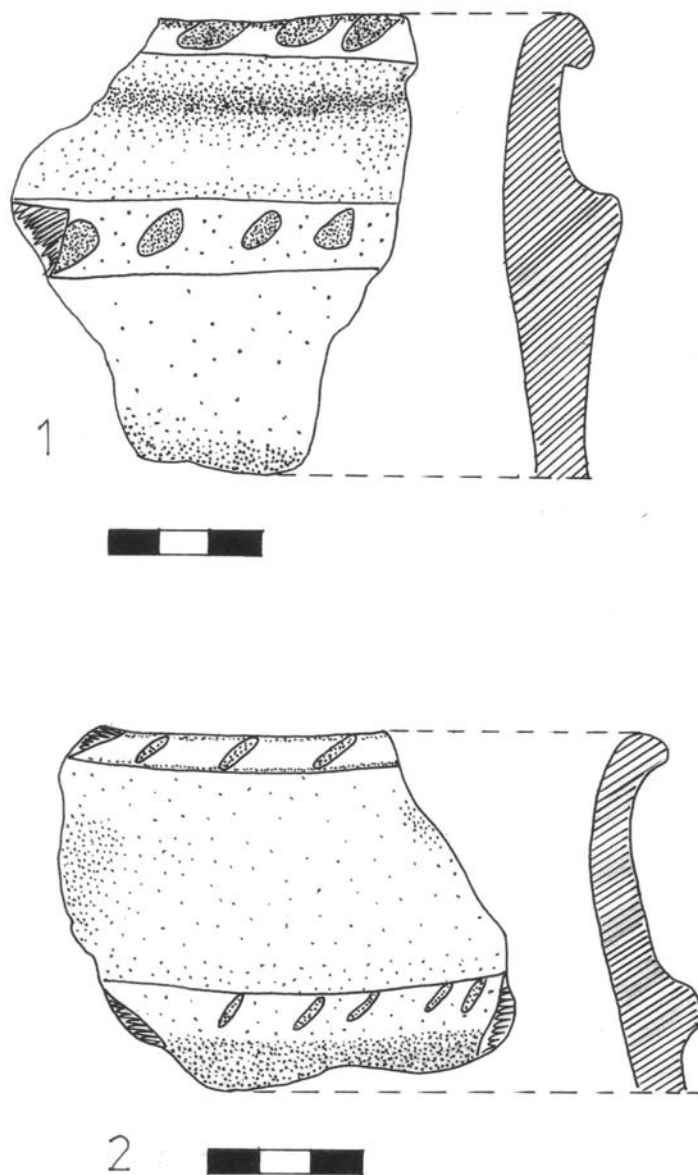
Pl. VII. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

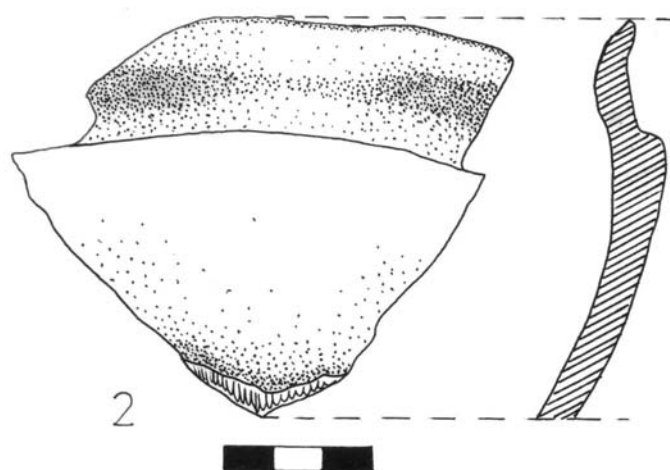
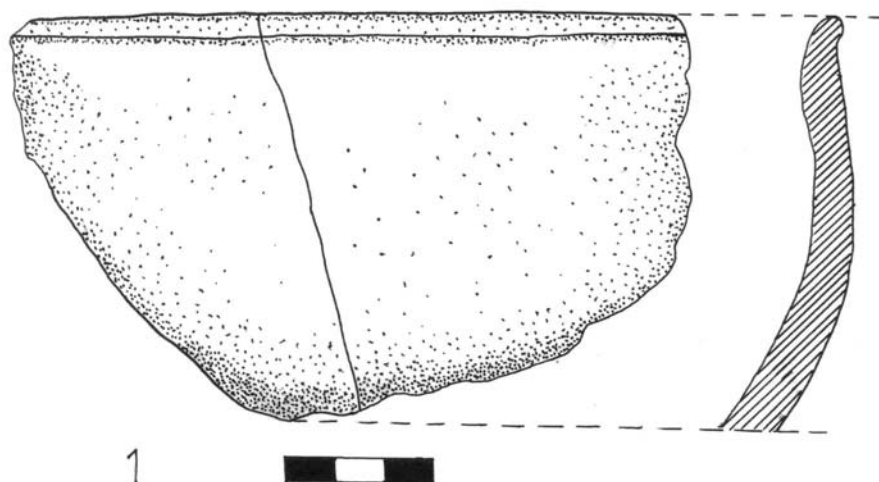
Pl. VIII. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

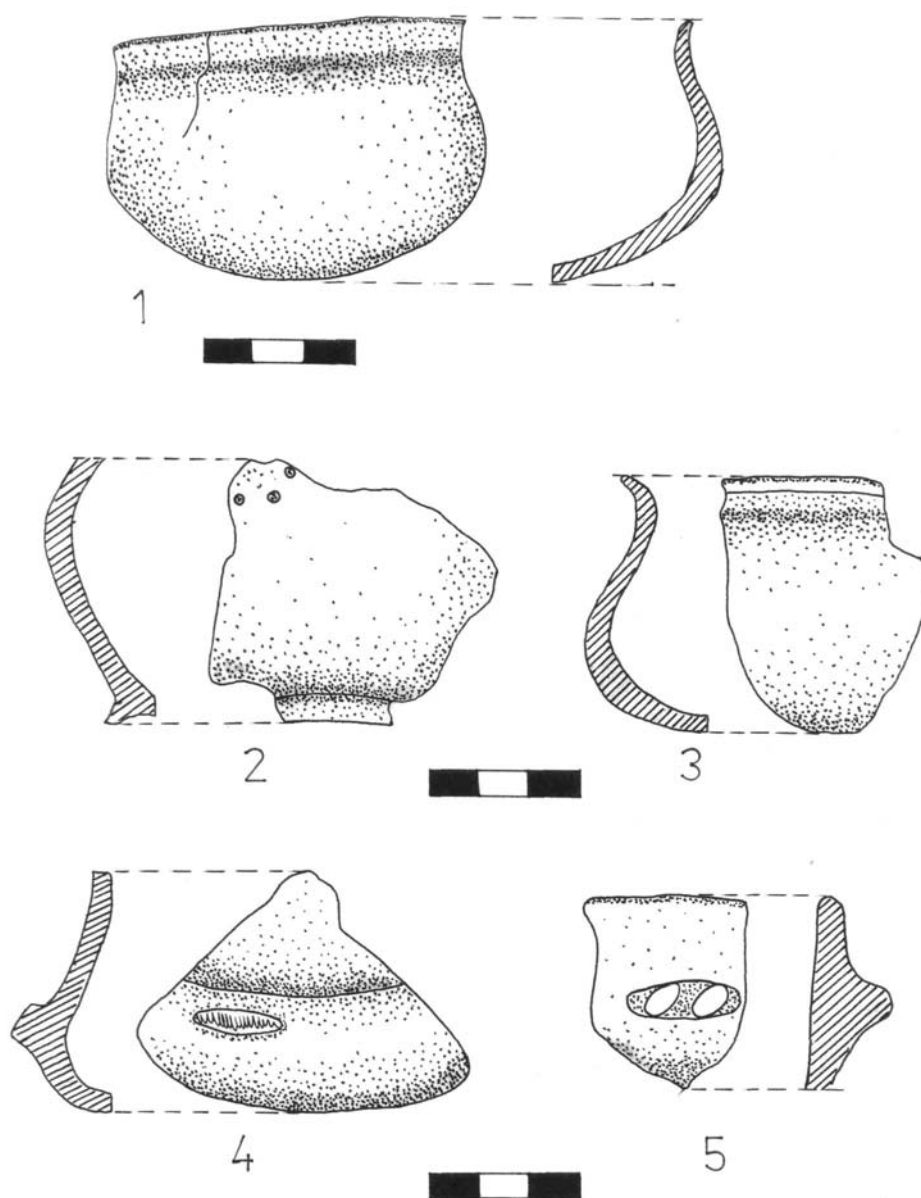
Pl. IX. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

Pl. X. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

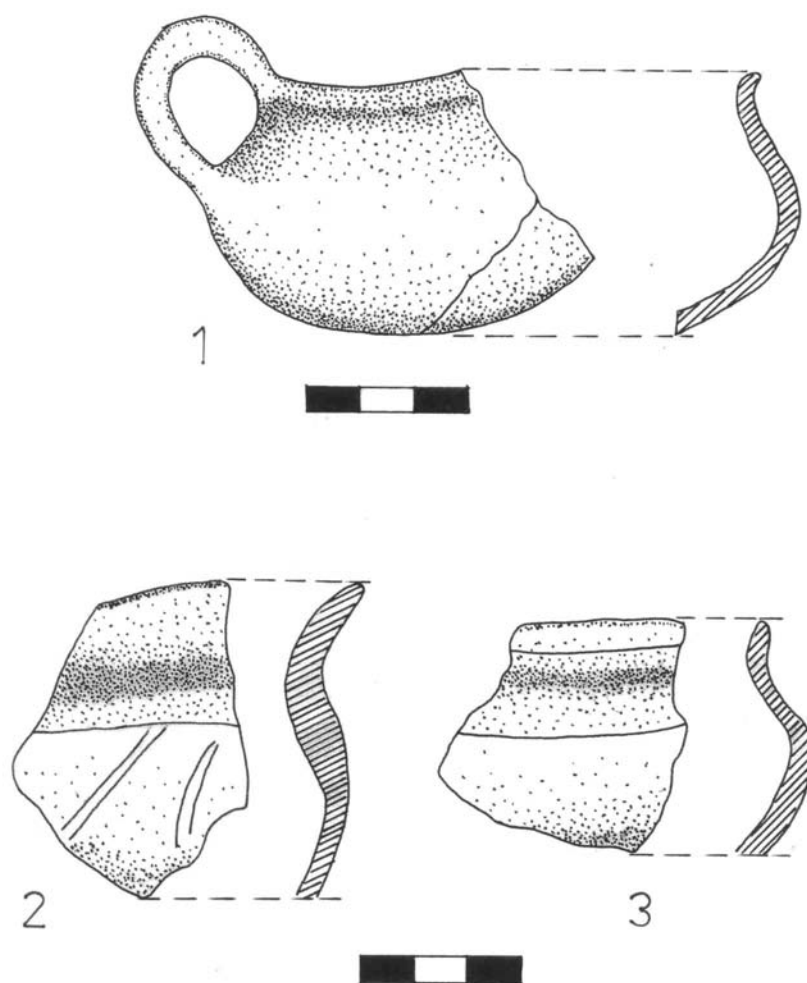

Pl. XI. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

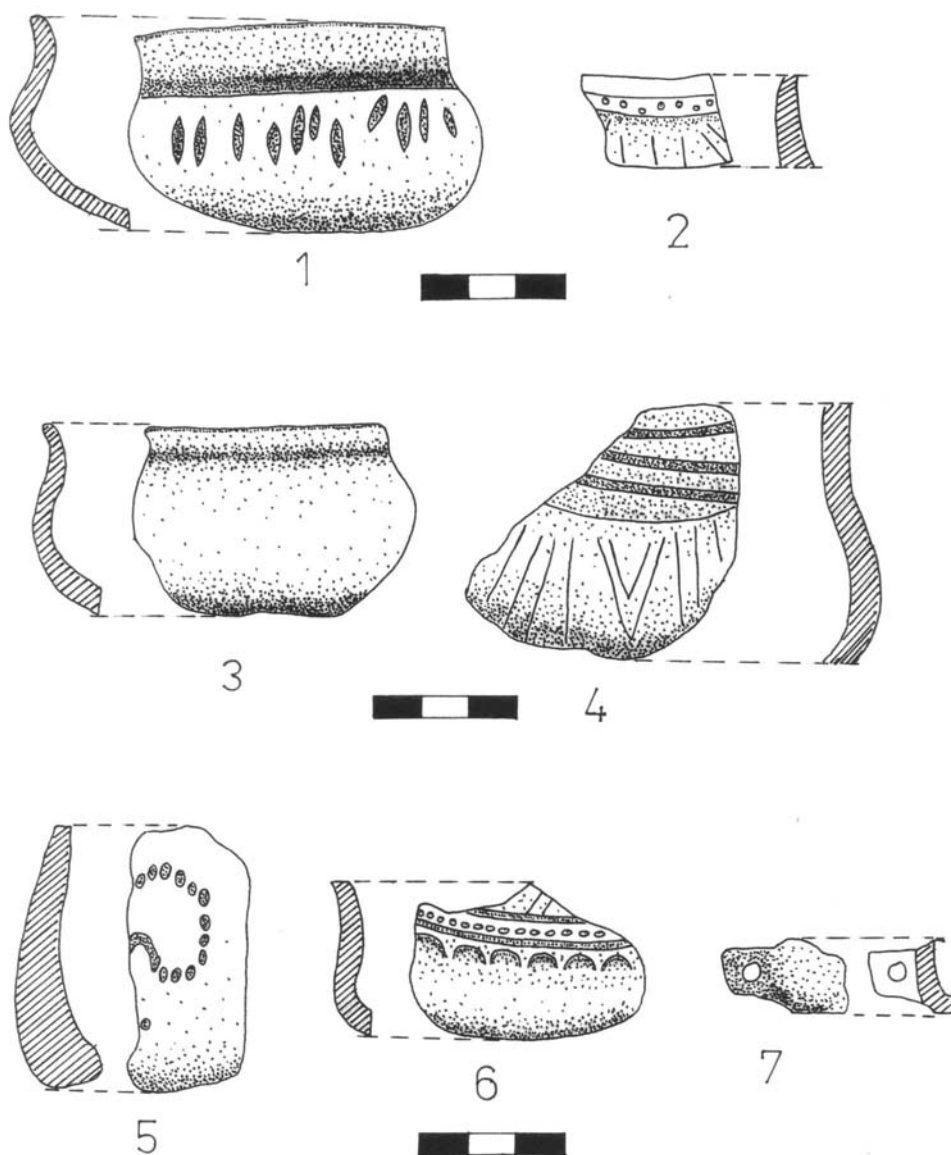

Pl. XII. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

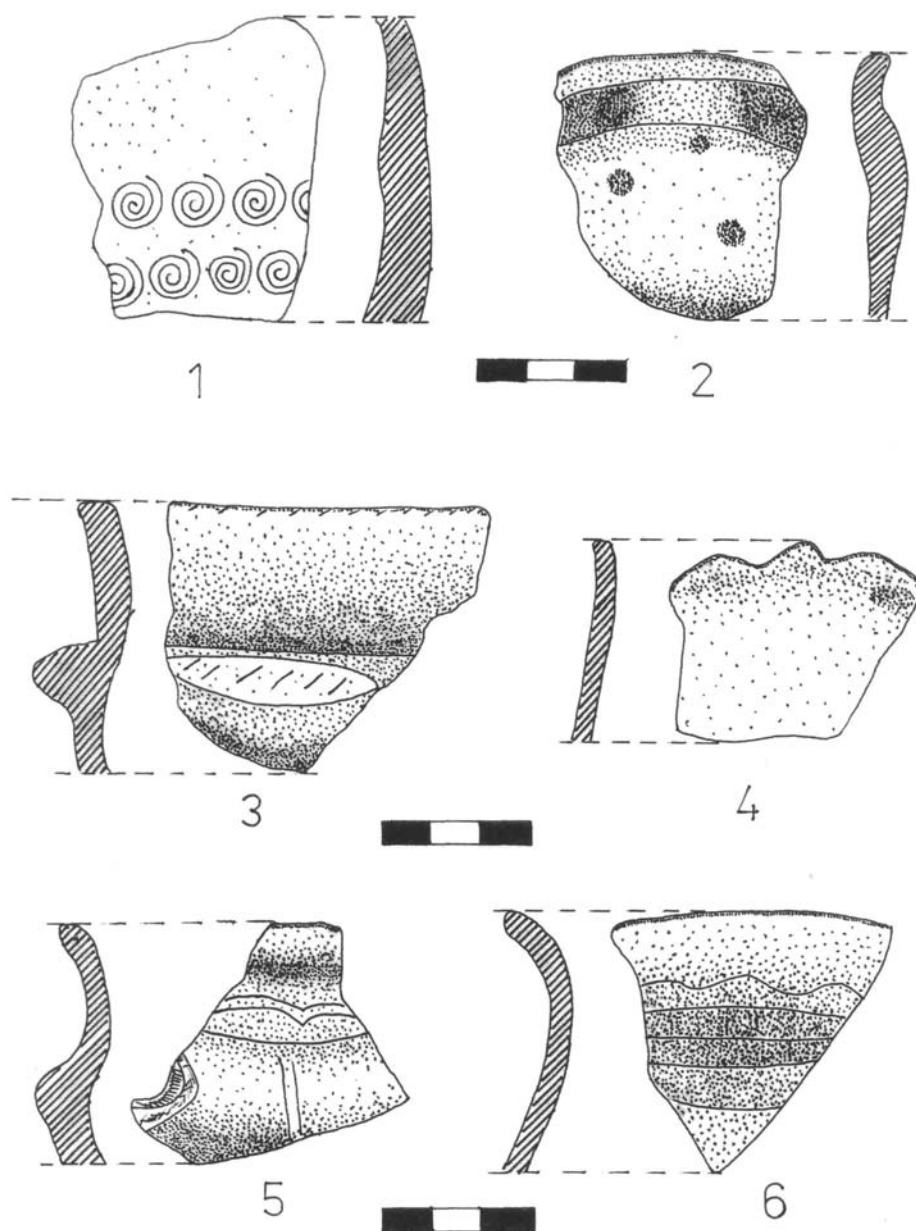

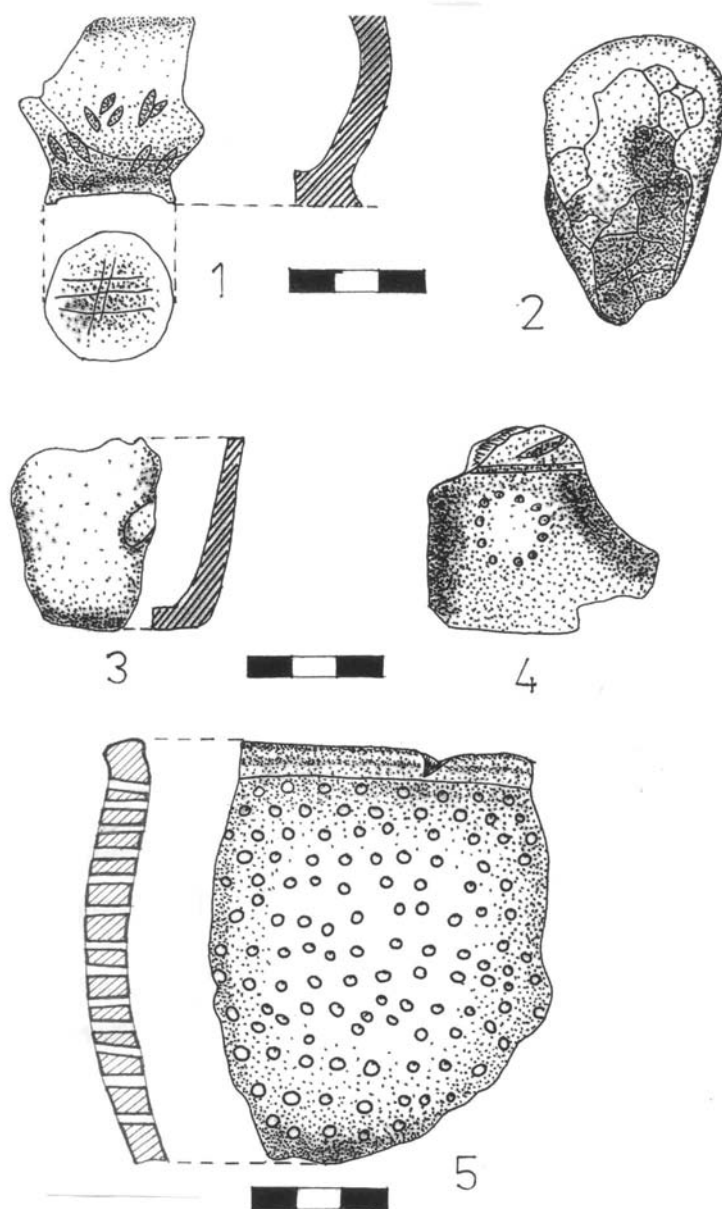
Pl. XIII. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

Pl. XIV. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

Pl. XV. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III

Pl. XVI. Fragmente ceramice de la Coșteiu, grupul cultural Balta Sărată II - III